

оціночне явище займає особливе місце у процесі доказування корупційних правопорушень та має можливість надати впевненість про правильну оцінку фактів і засобів доказування у кримінальному провадженні.

Література

1. Савченко А.В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) / А.В. Савченко – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 168 с.
2. Теорія судових доказів в питаннях та відповідях: навч. посіб. / [Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний, Ю.І. Азаров та ін.] – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 104 с.

УДК 343.98(043.2)

Расторгуєв О.В., аспірант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС СВІДКА НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Із прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (далі як КПК України) в новій редакції, незважаючи на численні зміни, які були внесені при подальшому його практичному застосуванні, останній містить у собі безліч дефектів. Однією із таких проблем, яка є наслідком вище вказаних дефектів, є відсутність чіткого та однозначного розуміння поняття інституту повідомлення про підозру. Така неоднозначність усвідомлення сутності норм права призводить до варіативності їх тлумачення як судом, так і сторонами обвинувачення та захисту. Реалізація сторонами наданих процесуальних прав та виконання покладених процесуальних обов'язків через призму власного розуміння норми права позбавляє останніх прийти до єдиної понятійної та правозастосовної думки.

Множинне понятійне розуміння з позиції відповідної процесуальної сторони призводить до неоднозначності практичної реалізації процесуальних норм. Разом із тим, як зазначають деякі практики науковці, зовнішнім проявом такої реалізації є зволікання з прийняттям відповідного процесуального рішення.

Достатність належить до оціночної категорії, тому в кожному кримінальному провадженні за внутрішнім переконанням слідчий, прокурор вирішують питання про достатність рівня підозри, обґрунтування якої (тобто її зміст) лягає в основу процесуального документа. Повідомлення про підозру це суб'єктивне, засноване на відповідній структурі складу злочину, формулювання обвинувачення у формі певної тези, яка лише у процесі досудового розслідування в повному обсязі може перерости у твердження, що оформлюється

відповідним кримінального процесуальним актом – обвинувальним актом. Однак на практиці, формулювання що повідомлення про підозру, що обвинувального акту є ідентичними.

В ході проведення досудового розслідування в межах кримінального провадження, відкритого за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею КК України зі спеціальним суб'єктом, особи, які підпадають під ознаки спеціального суб'єкта злочину такого складу злочину, як правило викликаються в якості свідка. При цьому слідством саме відносно таких «свідків» збираються докази для вручення повідомлення про підозру та складання обвинувального акту, а останні фактично розцінюються в якості підозрюваних.

Оскільки стаття 20 КПК України відносить підозрюваного, обвинуваченого, виправданого, засудженого до осіб-учасників кримінального провадження, які мають право на захист (яке полягає у наданні можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені Кодексом), то згаданий «свідок», який фактично розцінюється в якості підозрюваного, позбавлений такого права. Свідок же, як учасник кримінального провадження згідно вимог статті 66 КПК України не наділений жодними «активними» процесуальними правами, а наділений виключно обов'язками. Аналогічно і адвоката свідка КПК України не розцінює як захисника.

Складається така нерівна ситуація, яка фактично порушує одну із засад кримінального провадження – змагальність сторін (ст. 22 КПК України), при якій сторона обвинувачення проводить своє розслідування відносно свідка (свідків) без жодного супротиву. Відповідно, з метою забезпечення змагальності сторін в межах кримінального провадження, за умови, що особа підпадає під поняття спеціального суб'єкта злочину, відносно останньої в обов'язковому порядку повинно прийматись відповідне процесуальне рішення щодо повідомлення про підозру.

Запропонована обов'язковість прийняття процесуального рішення відносно особи щодо вручення повідомлення про підозру за наявності вказаного оціночного критерію забезпечить повноцінну реалізацію права на захист.

З метою усунення описаної виявленої, в ході право застосовної практики, проблематики пропонуються наступні шляхи усунення:

- Визначення чітких критеріїв для визначення моменту обов'язкового застосування інституту повідомлення про підозру;

- Введення такого окремого поняття як «спеціальний свідок», обсяг процесуальних прав якого буде наближений до процесуальних прав

підозрюваного;

– Наділення свідка так званими «активними» процесуальними правами, а саме правом подачі клопотання про визнання останнього підозрюваним та право оскарження процесуального рішення, прийнятого за результатами розгляду вказаного клопотання.

Рух по одному із вказаних шляхів удосконалення понятійного апарату кримінально-процесуального інституту повідомлення про підозру сприятиме укріпленню основоположного права людини на захист в нашій державі.

Так, якщо буде реалізований перший варіант, кримінально-процесуальне право відійде від надмірного впливу фактору суб'єктивного оціночного критерію при визначенні доленосного моменту вручення особі повідомлення про підозру та процесуального статусу підозрюваного, яке включає в себе всі необхідні для реалізації захисту процесуальні права.

У випадку реалізації другого варіанту особа, відносно якої застосовуються слідчі дії (наприклад часті виклики у статусі свідка тощо) та логічний зміст яких направлений на подальше переведення особи із процесуального статусу свідка у статус підозрюваного, матиме необхідні «активні» процесуальні права для реалізації права на захист. До таких «активних» процесуальних прав можна віднести право заявляти клопотання про залучення експерта, спеціаліста, про долучення доказів, оскарження слідчих дій тощо.

Третій варіант урівноважуватиме суб'єктивні оціночні критерії як сторони обвинувачення, так і сторони захисту до визначення моменту, настання якого дає підстави до вручення особі повідомлення про підозру.

Кожен із запропонованих шляхів вдосконалення кримінально-процесуального закону не є універсальним за своєю природою. І лише майбутня практична реалізація науково-законодавчих змін із судовими напрацюваннями дасть остаточну відповідь доцільності таких змін.

Література

1. Воротинцев Є. Інформативність письмового повідомлення про підозру в системі змагального кримінального судочинства України / Є. Воротинцев // Вісник прокуратури. – 2014. – №1. – С. 90-96.

2. Капліна О. Повідомлення про підозру: протистояння правових позицій сторін обвинувачення та захисту / О. Капліна // Право України. – 2017. – №12. – Ст. 74-81.

3. Костенко С. Проблемні питання існуючого підходу до визначення дотримання конституційних прав і свобод громадянина при повідомленні про підозру у вчиненні кримінального правопорушення / С. Костенко // Вісник Асоціації слідчих суддів України. – 2016. – №1. – С. 34-36.

4. Самольотов І. Повідомлення про підозру: відсутність передбачуваності / І. Самольотов, С. Хохлов // Юридична Газета. – 2018. – №23 (625) 05 червня. – Ст. 10-11.

5. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / В.М. Тертишник. – К., 2016.

6. Рішення у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011 р., Європейський суд з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683

7. Рішення у справі «Броуган та інші проти Сполученого Королівства» від 29.11.1988 р., Європейський суд з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=430>

8. Рішення у справі «Шабельник проти України» від 19.02.2009 р., Європейський суд з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457

9. Конвенція про захист прав людини і основоположним прав від 04.11.1950 (зі змін. та допов. від 13.05.2004), ратифіковано Законом України від 17.07.1997 р. №475/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

10. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змін. та допов. від 02.06.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. №2341-III (зі змін. та допов. від 12.07.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

12. Кримінальний процесуальний кодекс України 13 квітня 2012 р. №4651-VI (зі змін. та допов. від 11.01.2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

УДК 347.965.31 (045)

Рибікова Г.В., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМУВАННЯ ПРО АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Проблема реклами адвокатської діяльності довгий час залишається в колі гострої дискусії, в якій пропонують як фактично заборонити рекламу в діяльності адвокатів, так і повністю поширити на адвокатську діяльність правила рекламування інших видів діяльності.

Вважаємо, що проблема інформування адвокатом потенційних клієнтів про свою діяльність знаходиться в сфері етичних відносин, тому і має вирішуватись корпоративними етичними нормами, за порушення яких настає відповідальність, передбачена Правилами адвокатської етики України (далі - Правила).

Унікальність адвокатської діяльності накладає свій відбиток і на правила поширення інформації про неї для потенційних клієнтів. Реклама як економічна категорія стосується, в першу чергу, саме суб'єктів